

CENTAR ZA EVROPSKE POLITIKE- CEP

IZVEŠTAJ ZA 2023. GODINU

SADRŽAJ

GLAVNA DEŠAVANJA.....	3
PROGRAMSKA OBLAST 1: DOBRA VLADAVINA	5
OD WeBER 2.0 KA WeBER 3.0 – NEPOKOLEBLJIVI NAPORI CIVILNOG DRUŠTVA ZA BOLJU REFORMU JAVNE UPRAVE	5
STRATEŠKA VIZIJA U AKCIJI	5
OECD/SIGMA I CEP PONOVO UDURUJU SNAGE ZA BOLJU UPRAVU	6
OGP U SRBIJI – CEP PRATI KREIRANJE AKCIONOG PLANA 2023–2027	6
BIRAČKA TELA ZA REFORMU PRAVOSUĐA U SRBIJI – PREDSTAVLJEN TREĆI IZVEŠTAJ O MONITORINGU.....	7
PODRŠKA BORBI PROTIV KORUPCIJE I DOBROJ UPRAVI NA JUGOISTOKU EVROPE	7
NAJVAŽNIJE PUBLIKACIJE PROGRAMA DOBRE UPRAVE U 2023. GODINI	8
PROGRAMSKA OBLAST 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENTNOST	9
PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI – ERP	9
KOORDINACIJA RADNIH GRUPA NKEU ZA EKONOMSKE POGLAVLJA	9
INFRASTRUKTURA KVALITETA, FAKTORI RAZVOJA KONKURENTNOSTI	11
NASTAVAK ISTRAŽIVANJA O CIRKULARNIM I EKONOMSKIM MIGRACIJAMA U SRBIJI	12
KONTINUIRANA PODRŠKA REFORMI OBRAZOVANJA ZA BOLJU EKONOMSKU KONKURENTNOST.....	12
PROGRAMSKA OBLAST 3: REGIONALNA POLITIKA, ENERGETIKA I ŽIVOTNA SREDINA	13
KA ZELENIM JAVNIM NABAVKAMA.....	13
BEZBEDNOST HRANE U SRBIJI	13
PROGRAMSKA OBLAST 4: NAŠA EVROPA.....	14
KA MODELU 2.0 ZA FAZNO PRISTUPANJE EVROPSKOJ UNIJI	14
OD ISTRAŽIVANJA DO ZAGOVARANJA	14
HORIZON PROJEKAT NA VIDIKU	15
DRUGE RELEVANTNE AKTIVNOSTI	15
VIDLJIVOST STRUČNOSTI.....	16
ŠIRENJE TIMA	16
PROJEKTN I FINANSIJSKI TIM	16
CEP I MEDIJI.....	17
STRATEŠKO PLANIRANJE CEP-a ZA BUDUĆNOST	18
FINANSIJSKI PODACI I IZVORI FINANSIRANJA	19

GLAVNA DEŠAVANJA

Tokom 2023. godine, CEP je održao svoju posvećenost i fokusiranost na ključna pitanja definisana našom misijom i programskim oblastima. Uprkos izazovima koje je donosilo brzo promenljivo globalno političko okruženje, CEP je ostvario značajan napredak u ispunjavanju svoje misije, jačanju organizacionih kapaciteta i proširenju svog uticaja. Ovaj izveštaj prikazuje dostignuća CEP-a u 2023. godini, naglašavajući naše uspehe i spektar tekućih inicijativa.

CEP je nastavio da razvija Model faznog pristupanja EU uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, izradivši 17 novih tematskih dokumenata. Ovaj napor, u saradnji sa Centrom za evropske političke studije (CEPS) iz Brisela, tri člana mreže Think for Europe (TEN) i dva nezavisna regionalna eksperta, obuhvatio je šest nacionalnih radova koji su analizirali primenu Modela na Zapadni Balkan (ZB6), kao i finansijske i ekonomske posledice po EU i zemlje pristupnice, te potencijalnu postepenu institucionalnu participaciju zemalja kandidata. Ključne oblasti koje su pokrivene uključuju sektorsku integraciju u okviru SSP režima, unapređenje pretpristupnih fondova i pravne aspekte privremenog suspendovanja prava veta nakon pristupanja EU. Kulminacija ovog procesa je Model 2.0, koji integriše najnovija saznanja kako bi odgovorio na potrebe i kandidata i država članica. CEP-ova zagovaračka kampanja, finansirana od strane Fondacije za otvoreno društvo, uključivala je posete sedam država članica EU tokom 2023. godine, kao i učešće na nekoliko značajnih konferencija, čime je Model dobio snažnu podršku kao sveobuhvatni napor za postepenu integraciju. Prepoznajući ključni trenutak, države članice su snažno podržale Model, priznajući ga kao jedno od najkompletnijih rešenja za operacionalizaciju koncepta postepene integracije.

Tokom 2023. godine, CEP je uspešno završio projekat WeBER 2.0 i paralelno započeo prvu godinu implementacije WeBER 3.0. U okviru WeBER 2.0 realizovane su istraživačke i zagovaračke aktivnosti, dok je sa WeBER 3.0 postavljen temelj za buduće napore, sa posebnim akcentom na razvoj metodologije usmerene na građane za rešavanje problema reforme javne uprave (RJU) na lokalnom nivou. Ova metodologija će se koristiti u okviru realizacije WeBER malih grantova namenjenih angažovanju organizacija civilnog društva u RJU u jedinicama lokalne samouprave na Zapadnom Balkanu.

WeBER inicijativa proširena je lansiranjem WeBER Plus programa, koji ima za cilj jačanje kapaciteta regionalnih i nacionalnih OCD-a za praćenje RJU kroz posebno prilagođene obuke koje će biti sprovedene 2024. godine. Pored toga, 2023. godina obeležila je početak revizije metodologije za PAR Monitor nakon tri dosadašnja ciklusa monitoringa.

Izdanje Western Balkans PAR Monitor 2021/2022 objavljeno je u junu 2023. godine, dok je njegov nacionalni pandan, Nacionalni PAR Monitor za Srbiju 2021/2022, objavljen u julu. Pored opšteg pregleda RJU u regionu i Srbiji, CEP je objavio pet tematskih i međusektorskih policy brifova o pitanjima RJU. Kampanja "Mind (Y)our Reform" analizirala je više od 1800 iskustava građana sa javnom upravom, pri čemu su rezultati predstavljeni na EU, regionalnom i nacionalnom nivou, uključujući i političke dijaloge u Briselu.

Snažno angažovanje CEP-a u okviru Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU) nastavljeno je i tokom 2023. godine. Pored vođenja Radnih grupa (RG) za Pregovaračka poglavlja 1, 3, 4, 8, 9 i 28, kao i međusektorske RG za političke kriterijume, radne grupe su tokom cele godine održavale sastanke i diskutovale o temama kao što su državna regulativa u oblasti zanatstva, poštanski saobraćaj, mogućnosti daljeg napretka u oblastima regulisanim Zakonom o deviznom poslovanju, Inicijativi za izmene Zakona o zaštiti potrošača i drugim pitanjima.

Tokom prethodne godine, CEP je učestvovao u desetom ciklusu izrade Ekonomskog reformskog programa (ERP), koji pokriva period 2024–2026. godine. Okvir ERP-a ima za cilj jačanje nacionalne ekonomske konkurentnosti, rasta i razvoja. Predlog CEP-a za konsolidaciju strukturnih reformi u tri oblasti – konkurentnost, održivost i otpornost, te ljudski kapital i socijalne politike – bio je usvojen i inkorporiran u finalnu verziju ERP-a.

Uz podršku Ministarstva spoljnih poslova Italije, CEP je tokom 2023. godine usmerio pažnju na unapređenje monitoringa i ocenjivanja Evropske komisije u oblasti „Funkcionisanja demokratskih institucija“ (FoDI) na Zapadnom Balkanu. Ove aktivnosti su obuhvatale izradu dokumenata fokusiranih na unapređenje konzistentnosti procena Evropske komisije, metodologije kvantifikacije procena i proširenje obuhvata izveštavanja. CEP je široko zagovarao ove predloge, kako u Briselu, tako i pred administracijama država članica Evropske unije.

U prethodnoj godini, finansije CEP-a su bile stabilne, a budžet za 2023. godinu ostao je skoro nepromenjen u odnosu na prethodnu godinu.

Takođe, tokom 2023. godine, svih 28 članova CEP tima bilo je angažovano na implementaciji 23 projekta, od kojih je 12 pripadalo programskim oblastima, a 16 su bili deo projektne strukture.

Konačno, kada je reč o razvoju političkih dokumenata i učinka, CEP je tokom 2023. godine bio izuzetno produktivan i objavio je: jedanaest policy brifova, jednu publikaciju u okviru serije „CEP predstavlja“, četrnaest diskusionih radova, pet infografika, dva specijalna uvida i trinaest blogova.

Tokom protekle godine, CEP je dodatno učvrstio svoju poziciju kao vodeći think tank poznat po inovativnim i kreativnim analizama, istovremeno postajući pouzdan i blagovremen izvor informacija. Ovo je postignuto unapređenjem odnosa s medijima i povećanjem vidljivosti. CEP je kontinuirano pružao visokokvalitetne informacije o procesu evropskih integracija i drugim ključnim pitanjima za Srbiju i Zapadni Balkan. Članovi CEP tima komentarisali su širok spektar tema u istaknutim domaćim i međunarodnim medijima kao što **su Radio-televizija Srbije (RTS), Euronews, N1, Nova S, European Western Balkans, Glas Amerike, Le Monde, Balkan Insight, Al Jazeera** i mnogi drugi. Pored toga, 2023. godina obeležila je značajan uspeh u proširenju prisutnosti CEP-a na društvenim mrežama.

ISTRAŽIVANJE, PROJEKTI I PROGRAMI: POSTIGNUĆA CEP-a U 2023. GODINI

PROGRAMSKA OBLAST 1: DOBRA VLADAVINA

Prva programska oblast CEP-a fokusira se na pitanja vezana za političke kriterijume za pristupanje EU, koji utiču na različite sektorske politike u Srbiji. Ova oblast je najveća po obimu i intenzitetu aktivnosti. U njenom središtu nalazi se reforma javne uprave (RJU), koja je ključna za sprovođenje reformi neophodnih za integraciju u EU. Cilj ove programske oblasti je izgradnja stabilnog, odgovornog demokratskog sistema upravljanja zasnovanog na vladavini prava i poštovanju ljudskih i manjinskih prava. Ključna pitanja uključuju odgovornost vlade, kvalitetne javne usluge, decentralizaciju i uključivanje građana u kreiranje politika i reformu javne uprave.

OD WeBER 2.0 KA WeBER 3.0 – NEPOKOLEBLJIVI NAPORI CIVILNOG DRUŠTVA ZA BOLJU REFORMU JAVNE UPRAVE

Tokom 2023. godine, CEP je uspešno završio projekat WeBER 2.0 i paralelno sproveo prvu godinu implementacije njegovog naslednika – WeBER 3.0. U okviru WeBER 2.0 realizovane su sve istraživačke i zagovaračke aktivnosti, dok je kroz WeBER 3.0 postavljen temelj za buduće aktivnosti, sa snažnim fokusom na razvoj metodologije usmerene na građane za rešavanje problema reforme javne uprave (RJU) na lokalnom nivou, koja će se koristiti u okviru WeBER programa malih grantova za angažovanje organizacija civilnog društva u RJU u jedinicama lokalne samouprave na Zapadnom Balkanu. Takođe, 2023. godine WeBER inicijativa je proširena lansiranjem WeBER Plus projekta, prvenstveno usmerenog na jačanje kapaciteta regionalnih i nacionalnih OCD-a za praćenje RJU kroz posebno prilagođene obuke koje će biti sprovedene tokom 2024. godine. Posebno je značajno da je 2023. godina obeležila početak procesa revizije metodologije PAR Monitora, nakon tri uspešno završena ciklusa monitoringa.

Kao glavni istraživački proizvod 2023. godine, objavljeno je izdanje [Western Balkans PAR Monitor 2021/2022](#) u junu, dok je njegov nacionalni pandan, [Nacionalni PAR Monitor za Srbiju 2021/2022](#), objavljen u julu. Pored opšteg pregleda reforme javne uprave u regionu i u Srbiji, CEP je objavio još pet međusektorskih i tematskih policy brifova na temu RJU. Pored toga, kampanja "Mind (Y)our Reform" rezultovala je [analizom iskustava građana sa javnom upravom](#). Samo u 2023. godini, CEP je prikupio više od 1800 iskustava putem portala za građane i terenskog rada. Rezultati istraživanja predstavljeni su na nivou EU, regiona i pojedinačnih zemalja. U maju je, u partnerstvu sa Centrom za evropsku politiku (EPC) iz Brisela, održan drugi krug političkog dijaloga sa institucijama EU i tink-tenkovima sa sedištem u Briselu, angažujući publiku EU o najkritičnijim pitanjima reforme javne uprave u zemljama Zapadnog Balkana.

Rezultati Nacionalnog PAR Monitora takođe su predstavljeni i diskutovani sa partnerskim organizacijama civilnog društva i relevantnim državnim institucijama putem sastanka [Nacionalne radne grupe za PAR](#). Tokom izveštajnog perioda, regionalna WeBER platforma, kao i Nacionalna radna grupa za PAR u Srbiji, proširene su novim članovima.

STRATEŠKA VIZIJA U AKCIJI

Tokom 2023. godine, CEP je ostvario značajan napredak u sprovođenju svojih strateških ciljeva u oblasti dobre uprave. Potpisan je četvorogodišnji Okvirni sporazum o partnerstvu sa Delegacijom Evropske unije u Srbiji u oblasti dobre uprave, koji takođe obuhvata ekonomsku upravu. Ovo je omogućilo podršku za sprovođenje CEP-ovog Godišnjeg programa rada za 2023. godinu u ovoj oblasti (kojim se operacionalizuje CEP-ov Strateški plan za dobru upravu).

Tokom izveštajnog perioda, CEP je imao za cilj dodatno unapređenje uloge civilnog društva u sprovođenju, praćenju i zagovaranju politika dobre uprave, reforme javne uprave (RJU) i ekonomske uprave, u skladu sa politikama Evropske unije. Glavni naponi bili su usmereni na podršku analitičkim i nadzornim praksama civilnog društva sa ciljem unapređenja reforme javne uprave i ekonomske uprave u Srbiji u skladu sa zahtevima procesa pristupanja EU, kao i na jačanje zagovaranja zasnovanog na dokazima i uključivanja građana u ove oblasti. Napredak u sprovođenju strateških ciljeva potvrđuje se aktivnim uključivanjem civilnog društva u sprovedene aktivnosti i uspešnim dometom naših politika i publikacija. Istovremeno, organizacije civilnog društva iz ovih oblasti redovno se obraćaju CEP-u kao centralnoj tački za pitanja vezana za reformu javne uprave i ekonomsku upravu. Konačno, dijalog sa relevantnim institucijama o pitanjima reforme javne uprave i ekonomske uprave, koji je uspostavljen prethodnih godina, dodatno je ojačan.

Takođe, definisano je, predstavljeno i zagovarano deset informisanih političkih rešenja i preporuka zasnovanih na dokazima u oblasti reforme javne uprave, koje su predstavljene relevantnim institucijama u obliku sažetka politike pod nazivom [Portlat eKonsultacije: novi instrument, nekoiršćene prilike](#). Na kraju, uspešno je sprovedeno deset događaja za podizanja svesti.

OECD/SIGMA I CEP PONOVO UDRUŽUJU SNAGE ZA BOLJU UPRAVU

Nakon godina uspešne saradnje, OECD/SIGMA i CEP su unapredili svoje partnerstvo potpisivanjem okvirnog ugovora 2023. godine, nakon sprovedenog otvorenog i konkurentnog procesa selekcije. Izbor CEP-a kao lokalnog ekspertskog centra za aktivnosti SIGMA-e u oblasti reforme javne uprave (PAR) u Srbiji predstavlja potvrdu podrške koju CEP-ovi eksperti pružaju SIGMA-i od 2014. godine.

Tokom 2023. godine, CEP je pružio podršku u brojnim projektnim aktivnostima OECD/SIGMA-e. Eksperti CEP-a nastavili su da pružaju podršku i predlažu ideje za složen i važan proces profesionalizacije i depolitizacije višeg državnog službeničkog kadra u Srbiji. Na osnovu ideja razvijenih od strane eksperata CEP-a i SIGMA-e, organizovane su međuresorske konsultacije i diskusije u okviru Posebne radne grupe Vlade, formirane da reši ovo dugogodišnje pitanje reforme javne uprave u Srbiji.

Takođe, u okviru nove metodološke osnove za revidirane principe javne uprave, CEP je podržao SIGMA-u u razvoju upitnika za prikupljanje podataka i izračunavanje vrednosti indikatora u dve oblasti reforme javne uprave – Strateški okvir i Razvoj i koordinacija politika. Na kraju, eksperti CEP-a su podržali izradu studije o parlamentarnoj kontroli izrade politika vlade na Zapadnom Balkanu, koja ispituje ulogu parlamenata u regionu u obezbeđivanju donošenja zakona zasnovanih na dokazima.

Krajem 2023. godine, CEP je započeo pripreme za ciklus ocenjivanja SIGMA 2024. godine za Srbiju. Naše učešće u SIGMA ocenjivanju reforme javne uprave u Srbiji, kao nacionalne ekspertске organizacije, predstavlja jedan od temelja naše uspešne saradnje od samog početka.

POU U SRBIJI – CEP PRATI KREIRANJE AKCIONOG PLANA 2023–2027

Tokom 2023. godine, CEP je obeležio jubilej od deset godina partnerstva sa inicijativom Partnerstvo za otvorenu upravu (POU). Tokom protekle decenije, uloga CEP-a kao Nezavisnog mehanizma za izveštavanje (NMI) u Srbiji operacionalizovana je kroz izradu brojnih izveštaja, sažetaka i aktivno učestvovanje u nacionalnom POU procesu. Pravovremeno i redovno praćenje

i učešće NMI-a u procesu zajedničkog kreiranja predstavlja osnovni preduslov za kvalitetno izveštavanje o razvoju POU procesa u zemlji.

Tokom 2023. godine, sproveden je novi ciklus usvajanja Nacionalnog akcionog plana (NAP) za POU. CEP je aktivno pratio proces zajedničkog kreiranja kroz učešće na svim sastancima i konsultacijama unutar Specijalizovane međusektorske radne grupe za POU, podstičući proces u skladu sa standardima POU. Na početku procesa zajedničkog kreiranja, CEP je predstavio preporuke, potencijalna područja za unapređenje i predloge za preuzimanje obaveza, zasnovane na primerima dobre prakse Nacionalnih akcionih planova drugih zemalja. Nakon dvanaestomesečnog procesa, Vlada Srbije je u decembru 2023. godine usvojila Akcioni plan. Ovo je ujedno prvi put da je u Srbiji usvojen Akcioni plan na period od četiri godine. U okviru svoje NMI uloge, CEP će pratiti sprovođenje i izveštavati o realizaciji Akcionog plana Srbije za period 2023–2027, u saradnji sa sedištem POU u Vašingtonu.

BIRAČKA TELA ZA REFORMU PRAVOSUĐA U SRBIJI – PREDSTAVLJEN TREĆI IZVEŠTAJ O MONITORINGU

Kao jedan od partnera u ovom višegodišnjem projektu, Centar za Evropske Politike (CEP), zajedno sa 11 partnera, sproveo je projekat *Biračka tela za reformu pravosuđa u Srbiji* sa ciljem jačanja poverenja građana u rad pravosudnih institucija u Srbiji kroz unapređenje komunikacije između građana i pravosuđa. Tokom 2023. godine, CEP se fokusirao na finalizaciju trećeg godišnjeg [Izveštaja o monitoringu stanja u pravosuđu za 2022. godinu](#). Izveštaj je predstavljen na hibridnoj konferenciji u decembru 2023. godine, godinu dana nakon sprovođenja drugog ciklusa, kao i nakon početnog izveštaja za 2020. godinu. Izveštaj predstavlja nezavisnu i objektivnu procenu, zasnovanu na najsavremenijoj metodologiji i indikatorima koje su razvili projektni partneri, i baca svetlo na dešavanja u odnosu na prethodni monitoring period.

Pored [Izveštaja o monitoringu](#), CEP je tokom oktobra 2023. godine organizovao seriju tematskih događaja širom Srbije, pri čemu je svaki događaj bio posvećen specifičnoj temi iz Izveštaja za 2023. godinu – o pravosudnoj etici se diskutovalo u Kragujevcu, o efikasnosti pravosuđa u Vršcu, dok je pružanje pravne pomoći bilo u fokusu tematskog događaja u Nišu. Vrednost ovih tematskih sesija ogleda se u mogućnosti da se rezultati monitoringa predstave i diskutuju sa zainteresovanim građanima, predstavnicima lokalnih organizacija civilnog društva, advokatima, sudijama i akademskom zajednicom.

PODRŠKA BORBI PROTIV KORUPCIJE I DOBROJ UPRAVI NA JUGOISTOKU EVROPE

Nakon uspeha ostvarenih prethodne godine, tokom 2023. godine CEP je organizovao ključne događaje, sproveo detaljna istraživanja i aktivno učestvovao u medijskim diskusijama o merama protiv korupcije u regionu u okviru [projekta R2G4P](#).¹ U januaru, CEP je organizovao politički forum pod nazivom „[Borba protiv zarobljavanja države u Jugoistočnoj Evropi: ispunjavanje evropskog obećanja o vladavini prava](#)“ u Beogradu, okupljajući regionalne eksperte, donosiocle odluka i zainteresovane strane kako bi diskutovali o strategijama za suzbijanje zarobljavanja države. Diskusije su bile fokusirane na identifikaciju osnovnih uzroka zarobljavanja države i predlaganje rešenja za unapređenje upravljanja i smanjenje korupcije. Pored toga, u maju 2023. godine, CEP je organizovao letnju školu i internu obuku projekta R2G4P u Beogradu, gde su partnerima na

¹ Sprovođenje zajedničkih rešenja u borbi protiv korupcije i za dobru upravu na Jugoistoku Evrope je trogodišnja projektna inicijativa podržana grantom Islanda, Lihtenštajna i Norveške kroz EEA i Norveški fond za regionalnu saradnju. Projekat je sproveden od strane 12 partnera u 9 zemalja. Više informacija dostupno je ovde: <https://cep.org.rs/inicijative/implementacija-zajednickih-resenja-iz-oblasti-antikorupcije-i-dobre-vladavine-u-jugoistocnoj-evropi/>

projektu pruženi sveobuhvatni uvidi u praćenje nezakonitih finansijskih aktivnosti i borbu protiv šema osmišljenih za izbegavanje sankcija.

CEP je takođe finalizovao Tehnički izveštaj o monitoringu sprovođenja antikorupcijskih politika (MACPI) zasnovan na istraživanju koje je uključivalo zvaničnike iz grada Novog Pazara. Nalazi su potom predstavljeni donosiocima odluka na visokom nivou. Takođe su završeni i predstavljeni MACPI tehnički izveštaji za grad Kragujevac, koji su uključivali kako zvaničnike, tako i korisnike usluga. Pored toga, CEP je učestvovao u analizi pod nazivom "[Mostovi koji ne vode nikuda: Zarobljavanje države i rizici od korupcije u fiskalnim transferima i javnim nabavkama na lokalnom nivou na Jugoistoku Evrope](#)". Ova publikacija analizira raspodelu finansijskih sredstava sa centralnog na lokalni nivo i njenu zavisnost od političke situacije, ukazujući na rizike od korupcije u procesima fiskalnih transfera i javnih nabavki. Dodatno, CEP je objavio sažetak politike "[Razotkrivanje izazova u javnim nabavkama u Srbiji: Poziv na promene](#)" koji analizira ključne probleme u sistemu javnih nabavki, pravne nedostatke i nezakonite prakse.

NAJVAŽNIJE PUBLIKACIJE PROGRAMA DOBRE UPRAVE U 2023. GODINI

Potpuno novi proizvodi politike objavljeni su tokom 2023. godine kao rezultat trećeg ciklusa monitoringa reforme javne uprave (PAR) u Srbiji i na Zapadnom Balkanu. Regionalni izveštaj "[Western Balkan PAR Monitor 2021/2022](#)" predstavlja krunsko dostignuće poslednjeg ciklusa monitoringa u regionu. Ovaj sveobuhvatni zbirni izveštaj prikazuje ključne nalaze za ceo region Zapadnog Balkana u šest oblasti reforme javne uprave. Iako su nalazi monitoringa istakli određene pozitivne pomake i primere dobre prakse u regionu, izveštaj pokazuje da vlade u regionu i dalje imaju izazove i nedostatke u pogledu zadovoljavanja potreba građana. Zajedno sa ovim regionalnim izveštajem, objavljeno je i šest nacionalnih izveštaja. U tom kontekstu, CEP je objavio "[Nacionalni PAR Monitor 2021/2022](#)", koji se fokusira na glavna dostignuća i slabosti reforme javne uprave u Srbiji. Ovaj izveštaj takođe sadrži detaljnu listu preporuka upućenih odgovornim javnim institucijama u svih šest oblasti javne uprave.

Pored regionalnih i nacionalnih izveštaja PAR Monitora, rezultati istraživanja iz trećeg ciklusa monitoringa uključeni su u nekoliko sažetaka politika objavljenih 2023. godine. Jedan od sažetaka obrađivao je pitanje (ne)transparentnosti javnih uprava Zapadnog Balkana, dok su druga dva sažetka analizirala pristupačnost administracije i potrebe ranjivih društvenih grupa, kako u [Srbiji](#), tako i u [regionu](#). Takođe, CEP je koristio nalaze iz ciklusa monitoringa kako bi istakao jedan od ključnih problema i dugotrajnih izazova u reformi javne uprave – sažetak politike pod nazivom "[Depolitizacija državnih službenika na položaju u Srbiji: Priča bez kraja](#)" bavi se pitanjem politizacije državne službe, što dovodi do slabih institucija koje usporavaju razvoj zemlje i unapređenje životnog standarda.

Kroz regionalnu kampanju sa građanima "Pratimo svoju reformu!", CEP je sproveo online i terenska istraživanja sa oko 2750 građana koji su podelili svoja iskustva u kontaktu sa administracijom. Nalazi ovog istraživanja, zajedno sa setom preporuka za nadležne institucije, objavljeni su u okviru "[Analize rezultata kampanje sa građanima 'Pratimo svoju reformu!'](#)".

Uz podršku Operativnog granta Delegacije EU u Srbiji, CEP je proizveo dve publikacije o javnim konsultacijama u Srbiji. U tom kontekstu, izrađen je sažetak politike pod nazivom "[Portal eKonsultacije: Novi instrument, neiskorišćene prilike](#)", koji analizira praksu korišćenja ove online platforme za konsultovanje eksternih aktera u procesu kreiranja politika i izrade zakona u Srbiji. Dodatno, izrađena je i [infografika](#) koja ilustruje ključne aspekte učešća u razvoju javnih politika u Srbiji – posebno razlike između procesa konsultacija i javnih rasprava – kao nastavak prethodne analize politika.

Sveukupno, tokom 2023. godine, objavili smo devet publikacija, uključujući dva izveštaja PAR Monitora, četiri sažetka politike, dve analize i jednu infografiku.

Sve CEP-ove publikacije iz programske oblasti Dobra vladavina dostupne su na sledećim linkovima, na [engleskom](#) i na [srpskom jeziku](#).

PROGRAMSKA OBLAST 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENTNOST

U skladu s tim, tokom 2023. godine, druga programska oblast pružila je svoje analitičke i programske doprinose tokom procesa konsultacija i pripreme Programa ekonomskih reformi (ERP), uz podršku Operativnog granta za sprovođenje strateškog plana Centra za Evropske Politike (CEP). Vredno pomena, CEP je zadržao svoju ključnu ulogu u koordinaciji radnih grupa Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU) u okviru Klastera 2 – Unutrašnje tržište. Takođe, među ostvarenim rezultatima je i sprovođenje inicijative "Faktori razvoja konkurentnosti i infrastruktura kvaliteta", koji je bio fokusiran na pripremne aktivnosti za unapređenje strateškog i zakonodavnog okvira u okviru projekta "EU za bolje poslovno okruženje".

PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI – ERP

Tokom 2023. godine, sproveden je deseti ciklus planiranja i pripreme [Programa ekonomskih reformi \(ERP\)](#), uz podršku operativne donacije za sprovođenje strateškog plana Centra za evropske politike (CEP). Kao i u prethodnim ciklusima, CEP je dao svoj analitički i programski doprinos tokom procesa konsultacija i pripreme dokumenta za planiranje ERP-a. U ovom periodu, poseban izazov predstavljala je promena metodologije pripreme dokumenta, u skladu sa smernicama Evropske komisije, koja je zahtevala smanjenje broja strukturnih reformi i njihovu drugačiju sistematizaciju po oblastima u odnosu na prethodni period. Na osnovu zadatih kriterijuma nove metodologije, CEP je u avgustu 2023. godine formirao [predlog](#) o načinu na koji je potrebno izvršiti spajanje više ranijih strukturnih reformi u manji broj novih, raspoređenih u tri oblasti: konkurentnost, održivost i otpornost, ljudski kapital i socijalne politike. Ovaj predlog je prihvaćen i imao je uticaj prilikom definisanja konačne verzije ERP-a 2024–2026. Nakon toga, izrađen je [izveštaj o monitoringu](#), koji sistematizuje na jednom mestu predstavljanje strukturnih reformi predviđenih i sprovedenih tokom različitih ERP ciklusa. Takođe, organizovane su konsultacije u okviru Radne grupe NKEU za ERP.

KOORDINACIJA RADNIH GRUPA NKEU ZA EKONOMSKE POGLAVLJA

Tokom 2023. godine, CEP je imao ključnu ulogu u koordinaciji radnih grupa [Nacionalnog konventa o EU \(NKEU\)](#) koje pripadaju okviru Klastera 2 - Unutrašnje tržište. CEP je koordinirao rad radnih grupa za Pregovaračko poglavlje 1 (Slobodno kretanje robe), Pregovaračko poglavlje 3 (Pravo poslovnog nastanjanja i sloboda pružanja usluga), Pregovaračko poglavlje 4 (Slobodno kretanje kapitala), Pregovaračko poglavlje 8 (Politika konkurencije), Pregovaračko poglavlje 9 (Finansijske usluge) i Pregovaračko poglavlje 28 (Zaštita potrošača i zdravlja).

Radna grupa za Pregovaračko poglavlje 1 – Slobodno kretanje robe – održala je poseban tematski sastanak sa Ministarstvom privrede početkom marta 2023. godine, nakon što je Srbija dobila poziv od Evropske komisije da dostavi svoju pregovaračku poziciju. Tom prilikom analizirano je stanje u pregovaračkom poglavlju i planovi, prvenstveno u svetlu finalizacije pregovaračke pozicije i njenog usvajanja od strane Vlade. Utvrđena je važnost finalizacije strateških dokumenata, čije usvajanje predstavlja kriterijume za otvaranje pregovora u ovom poglavlju, i to završetak strategije i akcionih planova za usklađene i neusaglašene oblasti, kao i njihovo usklađivanje sa primedbama Evropske komisije, ažuriranje rokova za usklađivanje propisa i konačno usvajanje tih akata na sednici Vlade Republike Srbije. Međutim, do kraja izveštajnog

perioda navedeni akti još uvek nisu bili usvojeni. Pored toga, kontakti i saradnja sa Ministarstvom privrede u vezi sa aktivnostima iz sadržaja pregovaračkog poglavlja, naročito u delu koji se odnosi na izmene važećeg Zakona o akreditaciji, kontinuirano su se odvijali. Takođe, CEP je, kao partner na projektu "Infrastruktura kvaliteta i faktori razvoja konkurentnosti – pripremne aktivnosti za unapređenje strateškog i zakonodavnog okvira" i kao koordinator Radne grupe NKEU za Pregovaračko poglavlje 1, omogućio da ova radna grupa predstavlja platformu za redovnu komunikaciju i sprovođenje procesa konsultacija sa zainteresovanim stranama u vezi sa projektnim aktivnostima koje se odnose na dalje razvijanje sistema infrastrukture kvaliteta u Srbiji.

U izveštajnom periodu, Radna grupa NKEU za Pregovaračko poglavlje 3 – Pravo poslovnog nastanjivanja i sloboda pružanja usluga – kontinuirano je pratila relevantne aktivnosti od značaja za ovo poglavlje. Radna grupa je sprovodila posebne aktivnosti za potrebe projekta "Podrška reformi javne uprave u procesu pristupanja EU" (PAR2EU), koje su se odnosile na pripremu analize stanja regulative u oblasti zanatstva u Srbiji, odnosno aktivnosti na organizaciji konsultacija sa relevantnim predstavnicima iz ove oblasti i nadležnim institucijama. Pitanje pravnog regulisanja zanatstva u Srbiji dugo je kontroveržno jer ne postoji poseban zakon u ovoj oblasti, dok sa druge strane postoje zahtevi zainteresovanih strana za donošenjem specifične regulative i formiranjem posebne Zanatske komore, radi zaštite i razvoja posebno tradicionalnih zanata. Saradnja sa Ministarstvom unutrašnje i spoljne trgovine, koje je nadležno za ovo pregovaračko poglavlje, je nastavljena, kao i saradnja sa Ministarstvom kulture i informisanja u oblasti poštanskog saobraćaja. Komunikacija sa ministarkom za evropske integracije, gospođom Tanjom Mišćević, intenzivirana je kroz tematske sastanke na kojima je analizirano stanje u pregovaračkim klasterima i pojedinačnim poglavljima, posebno u svetlu mogućnosti za otvaranje novih klastera/poglavlja.

Radna grupa NKEU za Pregovaračka poglavlja 4 – Slobodno kretanje kapitala i 9 – Finansijske usluge održala je četiri sastanka tokom 2023. godine, na kojima je analizirano trenutno stanje u ovim oblastima i poglavljima koja su otvorena 2019. godine, kao i posledice donošenja novih zakona, pre svega Zakona o tržištu kapitala iz 2021. i Zakona o digitalnoj imovini iz 2020. godine. U fokusu pažnje Radne grupe bilo je pitanje mogućnosti daljeg napretka u pomenutim oblastima, naročito u delu koji reguliše Zakon o deviznom poslovanju. Radna grupa je zaključila da je neophodno omogućiti plaćanja u stranoj valuti unutar zemlje u svim slučajevima, što je u skladu sa dualnim deviznim sistemom i liberalizacijom tržišta kapitala, a što bi doprinelo i efikasnijem suzbijanju pranja novca jer bi devizne transakcije, koje de facto već postoje, bile preusmerene u okvire bankarskog sistema. Ova i druge preporuke su ponovljene više puta i uključene u Knjigu preporuka NKEU za 2023. godinu. Takođe, 30. marta 2023. godine održan je poseban tematski sastanak članova Radne grupe sa Ministarstvom finansija, kao nadležnim ministarstvom za Pregovaračka poglavlja 4 i 9, na kome su zajednički analizirana i razmatrana otvorena pitanja iz oblasti ovih poglavlja i pomenute preporuke Radne grupe.

Najznačajnija aktivnost Radne grupe NKEU za Pregovaračko poglavlje 8 – Politika konkurencije – bilo je održavanje posebnog tematskog sastanka u vezi sa analizom trenutne situacije u pregovaračkom poglavlju i mogućnostima ispunjenja preostalih merila za otvaranje, koja su sva vezana za oblast kontrole državne pomoći. CEP je, u svojstvu koordinatora poglavlja, obezbedio učešće predstavnika Komisije za kontrolu državne pomoći i omogućio članovima Radne grupe da u direktnoj komunikaciji sa ključnim akterima u ovoj oblasti diskutuju o otvorenim pitanjima. Predsednik Komisije za kontrolu državne pomoći, Vladimir Antonijević, učestvovao je na sastanku sa svojim saradnicima, i razgovaralo se o mogućnosti ispunjenja kriterijuma za otvaranje ovog

pregovaračkog poglavlja u skorijem periodu. Fokus diskusije bio je na merilima koja se odnose na usklađivanje zakonodavstva o dodeli državne pomoći, operativnu nezavisnost Komisije, programe državne pomoći i usklađivanje fiskalnih šema državne pomoći. Tom prilikom najavljena je i *peer-review* misija Evropske komisije do kraja 2023. godine, koja bi trebalo da oceni postignuti nivo operativne nezavisnosti Komisije, kao jedno od ključnih merila u ovom poglavlju.

U vezi sa stanjem u Pregovaračkom poglavlju 28 – Zaštita potrošača i zdravlja, Radna grupa NKEU je tokom izveštajnog perioda kontinuirano pratila relevantne aktivnosti u ovim oblastima. Najznačajnija aktivnost Radne grupe bila je izrada Inicijative za izmene Zakona o zaštiti potrošača, koja je pripremljena i upućena Ministarstvu unutrašnje i spoljne trgovine u septembru 2023. godine. Inicijativa je sadržala više opcija za unapređenje administrativno-pravnih instrumenata zaštite potrošača, i to proširenje nadležnosti Komisije za zaštitu konkurencije na oblast zaštite potrošača, uvođenje administrativne mere zaštite potrošača, kao i uvođenje nove institucije – Ombudsmana za zaštitu potrošača. Takođe, predložene su opcije za unapređenje pravne pomoći i podrške potrošačima, kao i za vansudsko rešavanje sporova kroz potrošačku arbitražu. Posebno važna bila je predložena opcija uvođenja kolektivne tužbe – na osnovu zaključaka iz Specijalnog izveštaja o potrebi rešavanja problema masovnih parnica i mogućnosti uvođenja kolektivne tužbe u pravni sistem Republike Srbije (projekat "Biračka tela za reformu pravosuđa u Srbiji", USAID). Predložene opcije razmatrane su i podržane na sednici Radne grupe Nacionalnog konventa o EU za Pregovaračko poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja, održanoj 21. juna 2023. godine, uz dodatak da je potrebno uskladiti se sa aktuelnim izmenama Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi (2005/29/EC) i Direktive o pravima potrošača (2011/83/EU) kako bi se osnažili potrošači za zelenu tranziciju kroz bolju zaštitu od nepoštenih poslovnih praksi i bolje informisanje ("Zabrana ugrađenih defekata"), u skladu sa dinamikom daljeg usvajanja i primene zakonodavstva EU.

INFRASTRUKTURA KVALITETA, FAKTORI RAZVOJA KONKURENTNOSTI

CEP je početkom 2023. godine započeo sprovođenje zadatka "[Infrastruktura kvaliteta, faktori razvoja konkurentnosti](#)" – pripreme aktivnosti za unapređenje strateškog i zakonodavnog okvira, u okviru projekta EU za bolje poslovno okruženje – EU4BE, koji finansira EU putem Fonda za sprovođenje u partnerstvu sa Svetskom bankom (BETF). Reč je o konsultantskom zadatku u partnerstvu sa grčkom konsultantskom firmom European Profiles, koja je vodeći partner u projektu, i španskom kompanijom UNE. Cilj zadatka je dalje razvijanje sistema infrastrukture kvaliteta kao jednog od ključnih preduslova za unapređenje poslovnog okruženja u Srbiji, jer obezbeđuje privredi pristup standardima i tehničkim propisima usklađenim sa EU, razvijenu mrežu akreditovanih tela za ocenjivanje usaglašenosti i efikasan nadzor nad poštovanjem tehničkih propisa. Direktni korisnici zadatka su Ministarstvo privrede, Institut za standardizaciju Srbije i Akreditaciono telo Srbije (ATS), dok su indirektni korisnici sva privredna društva u Srbiji.

Aktivnosti koje su tokom 2023. godine sprovodili predstavnici CEP-a u okviru ovog projekta uključivale su stručnu i analitičku podršku u vezi sa pripremom i izradom planiranih dokumenata, kao i sprovođenje posebnih analitičkih zadataka. U tom periodu poseban fokus bio je na predstojećim izmenama Zakona o akreditaciji (ZoA), a eksperti CEP-a su u tom pogledu sprovedi pregled i analizu važećeg zakona i pratećih podzakonskih akata u vezi sa mogućim pravcima izmena i najavom Ministarstva privrede o početku rada na novom ZoA, kao i pregled i analizu mogućih opcija i implikacija za organizacioni i finansijski model ATS-a u vezi sa predlozima koji su sadržani u radnim dokumentima. U nastavku sprovođenja projekta, najvažniji segment tek predstoji, a odnosi se na podršku u pripremi dokumenata i sprovođenje neophodnih konsultacija

u skladu sa metodologijom izrade javnih politika, koje se odnose na izradu i usvajanje nove Strategije za unapređenje sistema infrastrukture kvaliteta u Srbiji za narednih pet godina.

NASTAVAK ISTRAŽIVANJA O CIRKULARNIM I EKONOMSKIM MIGRACIJAMA U SRBIJI

Projekat "[Cirkularne migracije pre depopulacije!](#)" uspešno je ispunio cilj jačanja kapaciteta, kredibiliteta i efikasnosti civilnog društva u Srbiji u praćenju i zagovaranju politika ekonomske migracije zasnovanom na dokazima. To je bilo posebno vidljivo tokom druge godine projekta, 2023, kada je više organizacija civilnog društva transformisano u regionalne centre izvrsnosti (ReCeEx) za cirkularnu migraciju. Tokom više meseci, i po završetku specijalno prilagođene obuke o cirkularnoj migraciji i uključivanju građana kroz proces konsultacija sa građanima, ove organizacije su efektivno primenile stečena znanja u sprovođenju istraživanja, saradnji sa različitim akterima, komunikaciji i zagovaranju različitih aspekata ekonomske migracije, sa posebnim fokusom na cirkularnu migraciju. Uprkos izazovima koje je predstavljala neodazivnost donosilaca odluka na nacionalnom nivou, ReCeEx centri su uspešno razvili akcione planove na regionalnom nivou, koji su služili i kao platforme za lokalno zagovaranje i kao baze preporuka zasnovanih na dokazima, spremnih za nacionalno zagovaranje kada donosioci odluka otpočnu proces izrade novog akcionog plana.

Još jedna važna aktivnost u okviru projekta tokom 2023. godine bila je izrada [Gap analize](#), sa fokusom na ocenu kvaliteta podrške koju cirkularni migranti dobijaju putem eUprave i portala Tačka povratka, dve ključne platforme za ciljnu grupu projekta. Nakon detaljne analize i odgovora na upitnik koji je popunilo 77 cirkularnih migranata, formulisane su preporuke za unapređenje oba portala, kako u pogledu sadržaja, tako i tehničkih aspekata. Nakon objavljivanja sveobuhvatne analize, objavljen je i [siže politike](#).

Završni istraživački rezultat projekta bio je sveobuhvatan dokument koji sadrži detaljne, na dokazima zasnovane opcije i preporuke za javne politike, prikupljene kroz ocenu akcionih planova, uporednu analizu, gap analizu, izveštaje sa okruglih stolova i sastanaka sa donosiocima odluka i predstavnicima relevantnih institucija na nacionalnom nivou, izveštaje iz procesa konsultacija, kao i odgovore i informacije dobijene iz direktne komunikacije sa uspešnim cirkularnim migrantima.

Krajem godine, CEP je, zajedno sa partnerskim organizacijama, organizovao događaj pod nazivom "[Cirkularne migracije u Srbiji: Povezivanje svetova – izgradnja budućnosti](#)", u okviru projekta "[Cirkularne migracije pre depopulacije!](#)". Konferencija je označila zvaničan završetak ovog veoma uspešnog projekta. Događaj je privukao veliku medijsku pažnju, što govori o širokom interesovanju i značaju teme.

KONTINUIRANA PODRŠKA REFORMI OBRAZOVANJA ZA BOLJU EKONOMSKU KONKURENTNOST

Kao nastavak svojih napora u okviru Druge programske oblasti na stvaranju preduslova za veću ekonomsku konkurentnost Srbije, CEP je nastavio da pruža podršku sveukupnoj reformi obrazovne politike. U okviru tih aktivnosti, od 2019. godine CEP sprovodi dva komplementarna zadatka usmerena na [unapređenje procesa evaluacije](#) (eksterne i samoevaluacije) predškolskih ustanova u Srbiji u okviru projekta Svetske banke "[Rano obrazovanje i nega dece \(ECEC\)](#)", koji sprovodi Ministarstvo prosvete (MP).

Tokom 2023. godine, CEP je realizovao aktivnosti u okviru zadatka "Unapređenje procesa samoevaluacije predškolskih ustanova", sa ciljem pružanja podrške MP i Institutu za evaluaciju kvaliteta obrazovanja (IEKO) u pripremi resursa za potpunu primenu sistema evaluacije kvaliteta predškolskog obrazovanja, zasnovanog na revidiranim Standardima kvaliteta za predškolske

ustanove. U tu svrhu, tokom 2023. godine CEP je uspešno obezbedio mentorsku podršku svim javnim predškolskim ustanovama u Republici Srbiji u procesu samoevaluacije (oktobar 2022 – jun 2023) i izradio objedinjeni izveštaj o pruženoj i nadgledanoj mentorskoj podršci.

Paralelno, u okviru zadatka "Unapređenje sistema evaluacije predškolskog obrazovanja u Srbiji i praćenje cilja razvoja projekta u oblasti kvaliteta predškolskog obrazovanja", sprovedena je završna evaluacija kvaliteta rada uzorka predškolskih ustanova, čime su prikupljeni podaci o ciljnim vrednostima indikatora standarda kvaliteta za uzorak predškolskih ustanova i izrađen ciljni izveštaj za 2023. godinu o unapređenju kvaliteta rada predškolskih ustanova kroz ECEC projekat.

Zadatak "Unapređenje procesa samoevaluacije predškolskih ustanova" biće nastavljen i tokom 2024. godine kroz obuku za samoevaluaciju dodatnih 1800 predstavnika svih javnih predškolskih ustanova.

PROGRAMSKA OBLAST 3: REGIONALNA POLITIKA, ENERGETIKA I ŽIVOTNA SREDINA

Ova programska oblast zasniva se na dva bloka. S jedne strane, fokusirana je na unutrašnju regionalnu politiku Srbije, sa akcentom na socijalni razvoj, regionalnu konkurentnost, kao i na životnu sredinu, energetiku i saobraćaj kao temeljne komponente Kohezivne politike EU. Drugi istraživački blok posvećen je proučavanju istih oblasti politika, ali iz ugla njihovog doprinosa koheziji između Srbije i Evropske unije, odnosno smanjenju postojećeg razvojnog jaza.

KA ZELENI JAVNIM NABAVKAMA

Tokom izmena Zakona o javnim nabavkama, Centar za Evropske Politike (CEP) delegirao je svoje istraživače na više događaja vezanih za zelene javne nabavke. Najpre, učestvovao je u procesu javnih konsultacija povodom nacrtu Zakona o javnim nabavkama (ZJN) u junu 2023. godine. Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU), Radna grupa za Pregovaračko poglavlje 5 (Javne nabavke), organizovala je konsultacije, koje su rezultirale setom komentara i predloga svih članova civilnog društva unutar Radne grupe. Među ostalim temama, zelene javne nabavke bile su jedno od glavnih pitanja u diskusiji, s obzirom na to da su po prvi put predstavljene u nacrtu ZJN-a. Istraživač CEP-a učestvovao je i na javnoj raspravi o predloženom ZJN-u u avgustu 2023. godine, koju su organizovali Ministarstvo finansija i Uprava za javne nabavke. Radna grupa NKEU za Pregovaračko poglavlje 5 izrazila je nezadovoljstvo načinom na koji su Ministarstvo finansija i UJN postupili sa predlozima civilnog društva i uputila pismo Ministarstvu za evropske integracije, ukazujući na propuštenu priliku za usklađivanje novog ZJN-a sa relevantnom direktivom EU. Na kraju, predstavnik CEP-a učestvovao je na sastanku Radne grupe NKEU za Pregovaračko poglavlje 5 u martu 2024. godine. Centralna tačka sastanka bila je prezentacija Pravilnika o zelenim javnim nabavkama, koji je deo novo usvojenog Zakona o javnim nabavkama.

BEZBEDNOST HRANE U SRBIJI

Tokom prethodne godine, CEP je objavio [blog](#) svog suosnivača o bezbednosti hrane u Srbiji i evropskim standardima. Ovim blogom, CEP je skrenuo pažnju na tada aktuelan problem vraćanja voća iz Srbije sa granica EU u više navrata. U blogu je istaknuta važnost bezbednosti hrane, koja podrazumeva funkcionisanje već uspostavljenog sistema nadzora koji obuhvata ceo lanac proizvodnje, prerade i distribucije hrane, kao i sprovođenje mehanizma koji implicira konkretne uloge mnogih karika u tom lancu, uključujući, ali ne isključivo zavisno od inspekcijanskog nadzora na njegovom kraju. Autor je ukazao na to da formalno prepisivanje evropskog zakonodavstva i

formalno osnivanje tela, bez stvarne i potpune funkcije, ne predstavlja rešenje, već prikrivanje problema

PROGRAMSKA OBLAST 4: NAŠA EVROPA

U okviru ove oblasti, CEP se bavi istraživanjem i analizom pitanja i izazova unutar politika Evropske unije i njene institucionalne arhitekture, kao i efekata koje ta pitanja mogu imati na Srbiju i njen proces pristupanja EU. CEP nastoji da zamišlja Srbiju kao već postojeću članicu EU, čime podstiče razmišljanje o poziciji Srbije u evropskim institucijama i politici.

KA MODELU 2.0 ZA FAZNO PRISTUPANJE EVROPSKOJ UNIJI

Nadovezujući se na [Model](#) iz 2021. godine za fazno pristupanje Evropskoj uniji, CEP je nastavio da razvija i operacionalizuje ovaj model uz [podršku](#) fondacije Otvoreno društvo. CEP je [objavio](#) 17 novih tematskih radova, koji detaljno analiziraju različite aspekte modela. Ove publikacije su rezultat saradnje sa Centrom za evropske političke studije (CEPS), četiri partnera iz mreže Think for Europe Network (TEN), kao i nekoliko nezavisnih regionalnih eksperata, što predstavlja značajan napredak u istraživanju. Tim je izradio šest nacionalnih tematskih radova koji analiziraju primenu Modela na Zapadni Balkan (ZB6). Dodatno, istraživanje se proširilo na analizu finansijskih i ekonomskih uticaja Modela faznog pristupanja na budžete EU i zemalja kandidata, kao i na mogućnosti postepenog institucionalnog učešća kandidata u telima EU. Među ostalim ključnim temama bile su i mogućnosti sektorske integracije u okviru SSP režima, unapređenje narednog instrumenta za prepristupnu pomoć, kao i razmatranje pravnih osnova za privremeno suspendovanje prava veta novih članica EU. Kulminacija ovih napora jeste kreiranje [Modela 2.0](#) za fazno pristupanje EU, koji integriše najnovije nalaze i prilagođava rešenja realnim potrebama i kandidata i država članica.

Paralelno sa glavnim naporima, CEP je realizovao dopunski projekat koji je značajno doprineo razvoju Modela 2.0. [Uz podršku](#) Ministarstva spoljnih poslova Italije, cilj projekta bio je unapređenje procesa evropskih integracija zemalja Zapadnog Balkana kroz poboljšano praćenje reformi u podoblasti osnova "Funkcionisanje demokratskih institucija" (FoDI). Inicijativa je odgovor na povratne informacije država članica EU, koje su izrazile značajno nepoverenje u metode monitoringa i ocenjivanja koje koristi Evropska komisija (EK). Organizacije civilnog društva iz regiona takođe su tražile objektivnije, preciznije i uporedivije nalaze EK. Fokusirajući se na FoDI, CEP je proizveo radove sa ciljem [povećanja konzistentnosti](#) EK procena, izrade [metodologije kvantifikacije](#) spremnosti u oblasti demokratskog funkcionisanja, kao i proširenja obima izveštavanja. Ovi napori u potpunosti su u skladu sa ciljevima Modela faznog pristupanja, koji stavlja akcenat na unapređenje izveštavanja EK i značaj osnovnog klastera.

OD ISTRAŽIVANJA DO ZAGOVARANJA

Nakon finalizacije Modela 2.0, CEP je pokrenuo sveobuhvatnu zagovaračku kampanju [uz podršku](#) Fondacije za otvoreno društvo. Tokom tri meseca, tim je posetio sedam država članica: Belgiju, Luksemburg, Holandiju, Nemačku, Španiju, Dansku i Švedsku. Ovaj period je bio strateški važan jer su Belgija i Španija tada bile domaćini predsedavanja Savetom EU. Pored toga, tokom boravka u Nemačkoj, tim je učestvovao na ministarskoj konferenciji o budućnosti Evrope i proširenju. Ova zagovaračka inicijativa koincidirala je sa ključnom fazom za EU, jer su institucije i države članice raspravljale o odgovoru na poziv Evropskog saveta iz 2022. godine za postepenu integraciju i razmatrale koristi novog Plana rasta Evropske komisije za Zapadni Balkan.

Prepoznajući značaj trenutka, države članice su snažno podržale Model, ističući ga kao jedno od najobuhvatnijih nastojanja da se operacionalizuje koncept postepene integracije. Zagovaračke misije CEP-a obuhvatile su širok spektar aktivnosti, uključujući individualne i grupne sastanke sa ključnim akterima iz tri glavne oblasti: 1) ministarstva zadužena za spoljne i evropske poslove, uključujući kabinete premijera; 2) nacionalne parlamente i njihove odbore za evropske poslove; i 3) civilno društvo, uključujući istaknute think tank-ove kao što su The Clingendael (Holandija), Elcano Royal Institute (Španija) i Think Europa (Danska). Ove interakcije omogućile su CEP-u da prenese informacije o Modelu 2.0, dobije povratne informacije i odgovori na otvorena pitanja. Takođe su doprinele izgradnji snažnih mreža koje će omogućiti CEP-u da nastavi da utiče na buduće kreiranje politika u svakoj od država članica.

HORIZON PROJEKAT NA VIDIKU

Tokom 2023. godine, CEP je značajno unapredio svoju poziciju u evropskoj zajednici za istraživanje i inovacije, kao član pobjedničkog konzorcijuma u okviru projekta [InvigoratEU: Pripremimo Evropu za budućnost](#), koji se finansira iz [programa Horizon Europe](#) – glavnog fonda EU za istraživanje i inovacije. Udruživši snage sa 17 partnera iz Nemačke, Gruzije, Severne Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Srbije, Ukrajine, Belgije, Finske, Italije, Letonije, Litvanije i Poljske, CEP je obeležio ovaj uspeh kao svoju prvu uspešnu prijavu u okviru programa Horizon. Projekat, koji će otpočeti 2024. godine i trajati tri godine, posvećen je istraživanju strategija za budućnost politike proširenja EU. Osnovni cilj jeste da se odgovori na pitanje kako EU može revitalizovati svoju politiku proširenja kako bi ojačala otpornost Evrope u kontekstu rastućeg uticaja spoljašnjih aktera. Uspeh ove prijave značajno će povećati vidljivost i reputaciju CEP-a širom kontinenta, predstavljajući ključni korak u širenju njegovog uticaja.

DRUGE RELEVANTNE AKTIVNOSTI

U skladu sa svojom tradicijom, CEP je tokom 2023. godine nastavio da sprovodi analizu prioriteta predsedavajućih Savetu EU. Objavljeni su radovi koji su analizirali prioritete [švedskog predsedavanja](#) tokom prve polovine godine i [španskog](#) tokom druge polovine. Paralelno s tim, početak svakog predsedavanja obeležen je događajem koji je CEP organizovao u saradnji sa Delegacijom EU u Srbiji. Primopredaja predsedavanja sa Švedske na Španiju obeležena je u julu, dok je primopredaja [sa Španije na Belgiju](#) obeležena u decembru. Pored toga, CEP je pažljivo pratio napredak Srbije ka članstvu u EU, [kvantifikovao godišnji izveštaj za 2023.](#) i predstavio ključne nalaze Paketa proširenja za 2023. godinu. Ovaj paket bio je u fokusu [vebinara](#) pod nazivom „Diskusija o Paketu proširenja 2023. i funkcionisanju demokratskih institucija na Zapadnom Balkanu“, koji je okupio regionalne partnere iz mreže Think for Europe Network (TEN). Webinar je obeležen značajnim doprinosima Nj.E. Luki Goriju, ambasadoru Italije u Srbiji, i gospodinu Gertu Janu Kopmanu, generalnom direktoru za politiku susedstva i pregovore o proširenju Evropske komisije.

Povodom obeležavanja 20. godišnjice Solunskog samita, CEP je u saradnji sa francuskim Institutom Žak Delor (Jacques Delors Institute) objavio tekst – poziv na akciju u listu [Le Monde](#). Ovo je bilo upotpunjeno člankom koji je pripremio CEP, a koji je sugerisao kako bi zaključci [Evropskog saveta](#) mogli da se iskoriste od strane država članica za jačanje novoformiranog zamaha u evropskim poslovima. U susret izborima za Evropski parlament, CEP je sproveo analizu [uspona desničarskih politika](#) širom Evrope. Kako su geopolitičke tenzije eskalirale usled rata u Ukrajini, CEP je objavio trilogiju radova o [uticaju rata](#) na EU. Takođe, prepoznajući sve značajniju ulogu tehnologije u geopolitici, CEP je istraživao potencijalne posledice razvoja veštačke inteligencije, sa posebnim osvrtom na ChatGPT. Ovakav sveobuhvatan pristup različitim temama

još jednom potvrđuje posvećenost CEP-a produbljivanju razumevanja zajedničkih izazova među evropskom i domaćom publikom.

CEP je nastavio da neguje praktičnu stručnost kroz svoj program stručnih praksi za izvrsnost, koji je rezultirao brojnim relevantnim publikacijama. Na primer, praktikantkinja iz Rusije, Ana Kan, bavila se analizom [propagandnih taktika Rusije](#), sa fokusom na retoriku i statistiku korišćenu u okviru Inicijative o žitu sa Crnog mora. Francuska praktikantkinja, Gabrijela Danis, istraživala je [dinamiku demokratije i protesta u Francuskoj](#) usled masovnih demonstracija, dok je praktikantkinja iz Slovačke, Romana Burijanova, analizirala [izazove slobodi medija u Slovačkoj](#), posebno u kontekstu ubistva novinara Jána Kuciaka. Ove aktivnosti dodatno su istakle ulogu CEP-a u sagledavanju savremenih evropskih pitanja iz međunarodne perspektive.

VIDLJIVOST STRUČNOSTI

Tokom 2023. godine, CEP je dodatno ojačao svoj status jednog od vodećih tink-tenkova poznatog po inovativnom i kreativnom doprinosu debati o proširenju EU. Razvoj i promocija Modela faznog pristupanja igrali su ključnu ulogu u podizanju vidljivosti CEP-a. Ovaj koncept postao je prepoznatljivo obeležje CEP-a u medijskim krugovima, među evropskim ekspertima i tink-tenkovima, ali se takođe integrisao u zvaničnu terminologiju i dokumenta javnih politika EU. Uticaj se jasno vidi, budući da istraživanje CEP-a pokazuje da je najmanje 12 dokumenata EU bilo direktno ili indirektno inspirisano ovim Modelom. Pored toga, više od 100 radova organizacija civilnog društva iz 28 zemalja referenciralo je, citiralo ili se bavilo Modelom, što potvrđuje njegov značajan uticaj i prepoznatljivost u evropskoj političkoj zajednici.

Pored redovnih medijskih nastupa Milene Mihajlović, Srđana Majstorovića i Strahinje Subotića na teme EU i proširenja, istraživači Miloš Pavković i Sava Mitrović postali su prepoznatljiva lica u medijima, često komentarišući evropske integracije i srodne politike. Dodatno, mlađi istraživač Đorđe Dimitrov je postepeno preuzimao sve više javnih odgovornosti, što je u skladu sa strategijom CEP-a da mlade članove tima aktivnije uključuje u uloge sa visokom vidljivošću – sa planovima da se ovakve prilike prošire i na druge članove tima u budućnosti. Ova proaktivna medijska prisutnost doprinosi širenju glasa CEP-a i oblikovanju javnog diskursa o pitanjima EU.

ŠIRENJE TIMA

Četvrta programska oblast CEP-a dodatno je osnažena dolaskom novog člana tima, Marka Todorovića. Zahvaljujući svom bogatom prethodnom iskustvu u javnom sektoru, Marko je odmah preuzeo poziciju istraživača. Ova brza integracija bila je omogućena činjenicom da je CEP tokom 2023. godine zadržao čitav svoj programski tim, što je Marku omogućilo da se efikasno uključi i deli znanja sa kolegama. Takođe, timska struktura se razvijala kroz napredovanje Miloša Pavkovića i Save Mitrovića sa pozicija mlađih istraživača na istraživačke pozicije, što odražava širenje obima i složenosti projekata, kao i njihovo stečeno iskustvo i veću samostalnost u radu. Ovaj napredak i širenje tima biće osnova za nove uspehe u narednoj godini.

PROJEKTI I FINANSIJSKI TIM

Tokom 2023. godine, kao i prethodnih godina, projektni i finansijski tim predstavljao je pravu pokretačku snagu iza uspeha CEP-a. Projektni i finansijski sektor su u sinergiji sarađivali sa četiri programske oblasti na razvoju projektnih predloga, uspešno sproveli 23 različita projekta i obezbedili redovno, pravovremeno i visokokvalitetno finansijsko i narativno izveštavanje donatorima. U januaru 2023. godine, CEP je ojačao svoj projektni tim zapošljavanjem dve osobe: Pavla Janoševića na poziciju asistenta za projekte i Emilije Nenadović na poziciju asistenta za

komunikacije. Ova zapošljavanja predstavljala su nastavak učešća CEP-a u programu Vlade Republike Srbije "Moja prva plata", koji je CEP prvi put iskoristio 2022. godine. Dovođenje mladih i motivisanih profesionalaca u tim rukovodstvo i ostatak kolektiva vide kao nastavak dobre prakse i priliku kako za CEP, tako i za nove kolege.

Projektni i finansijski tim broji 12 profesionalaca zaposlenih na puno radno vreme, uključujući projektne menadžere, koordinateure i asistente, kao i osoblje zaduženo za komunikacije, organizaciju događaja i finansijsko upravljanje, koji savesno izvršavaju zadatke i omogućavaju nesmetano svakodnevno funkcionisanje organizacije. U skladu sa ambicioznim ciljevima koje su četiri programske oblasti postavile za 2024. godinu, jedan od ključnih ciljeva projektnog tima jeste njegovo proširenje kako bi se obezbedio nesmetan kontinuitet rada CEP-a. Takođe, imajući u vidu povećan broj realizovanih projekata i ukupno opterećenje, CEP je prepoznao potrebu za jačanjem sektora finansijskog upravljanja u okviru projektnog tima tokom 2024. godine.

CEP I MEDIJI

Tokom 2023. godine, CEP je nastavio da bude prisutan u javnosti, koristeći medije kako bi se osvrnuo na neka od najvažnijih globalnih, regionalnih i nacionalnih pitanja od značaja za Srbiju i Zapadni Balkan. Održavajući svoju posvećenost nezavisnosti i doslednosti u komentarisanjima, CEP nije samo upućivao kritike, već je istovremeno predlagao aktivna rešenja. Tokom cele godine, CEP je bio jedan od ključnih komentatora u medijima kada je reč o temama iz oblasti njegovih programskih delovanja. U medijskim angažmanima prednjačili su istraživači CEP-a iz programske oblasti "Naša Evropa".

CEP je ostao aktivan u različitim medijima, gostujući više puta na [Euronews-u](#), [K1](#), [Blic TV](#), [N1](#), u štampanom izdanju Politike, kao i na [Tanjugu](#) i [Radio-televiziji Srbije](#). CEP je ostao prepoznat kao vodeća organizacija kada je reč o medijskim upitima vezanim za reformu javne uprave, zaštitu potrošača i sve teme u vezi sa integracijom Srbije u Evropsku uniju. Napori CEP-a da istakne izazove sa kojima se građani suočavaju u zaštiti potrošača i da ukaže na nepoštene prakse vlasti i stručne javnosti, kao i njegovo stručno znanje o evropskom putu Srbije, dodatno su učvrstili reputaciju CEP-a kao relevantnog izvora stručnih komentara i analiza u ovim oblastima. Projekat [WeBER 3.0](#) i tema reforme javne uprave bili su takođe veoma prisutni u medijskim nastupima CEP-a. CEP je nastavio da upozorava region na stanje usluga javne uprave. Posebno smo ukazivali na problem viših državnih službenika koji obavljaju dužnosti u statusu vršilaca dužnosti, na dugotrajnost ove prakse i njen štetan uticaj na napredak reforme javne uprave.

Tokom protekle godine, CEP je posvetio značajne napore temi cirkularnih migracija. Organizovanjem dobro posećenih medijskih doručaka i kontinuiranom prisutnošću u javnosti u ovoj oblasti, CEP je postao vodeća organizacija prepoznata po stručnosti kada je reč o cirkularnim migracijama u Srbiji. Neprekidna posvećenost CEP-a ovoj temi učvrstila je njegovu reputaciju kao ključnog autoriteta u ovoj oblasti.

CEP je proširio svoj domet i na regionalne medije, uključujući [Hrvatsku riječ](#), Radio-televiziju Republike Srpske, [TV 24 iz Severne Makedonije](#), [CoRD](#) i [Al Jazeera](#). Pored toga, uvidi CEP-a podeljeni su širom Evrope, a uprava i istraživači komentarisali su ključne događaje i značajne promene za medije kao što su [Politico](#), [Le Monde](#), [BBC](#), [Agenda Pública](#) i [MIA](#). CEP je dobio posebno priznanje na temu ruskih izbeglica u Srbiji u kontekstu rata Rusije protiv Ukrajine, kao i o tome kako je porast migracija uticao na život građana Srbije i srpsku ekonomiju. O tim temama je, između ostalog, praktikantkinja CEP-a govorila za britanski [BBC Radio](#).

Posvećenost CEP-a informisanju javnosti ogleda se u stalnim naporima da se podele informacije o aktivnostima i da se pažnja medija usmeri ka temama kojima se CEP bavi. Među događajima koji su privukli veliku medijsku pažnju izdvajaju se konferencije kao što su [*Borba protiv zarobljavanja države u Jugoistočnoj Evropi: ispunjavanje evropskog obećanja o vladavini prava*](#) i [*Pratimo tokove novca: Nadzor nad nezakonitim finansijskim tokovima i suzbijanje šema za izbegavanje sankcija*](#).

U saradnji sa Delegacijom EU u Srbiji, CEP je nastavio sa organizacijom polugodišnjih događaja povodom rotirajućeg predsedavanja Savetom EU. Ovi događaji redovno su dobijali veliku pažnju medija, što svedoči i o njihovoj važnosti i o značaju koji imaju za podizanje svesti javnosti o pitanjima vezanim za EU.

Konferencija pod nazivom [*Cirkularne migracije u Srbiji: Povezivanje svetova – izgradnja budućnosti*](#) bila je jedan od najposećenijih događaja koje je CEP organizovao tokom 2023. godine i obeležena je izuzetnim interesovanjem medija. Velika medijska pokrivenost (na primer u [*Politici*](#) i [*Tanjugu*](#)) dodatno je pojačala uticaj događaja, osiguravši da njegovi nalazi i poruke dopru do šire publike.

Pored tradicionalnih medija, CEP je nastavio da promoviše svoje aktivnosti i na društvenim mrežama. Od 2023. godine, CEP je proširio svoju komunikaciju i na TikTok, gde su njegovi video sadržaji privukli značajnu pažnju i veliki broj pregleda. Na ostalim društvenim mrežama, CEP je ojačao svoju prisutnost, sa skoro 4.000 pratilaca na [X](#) (bivšem Twitter-u), 12.000 na [Facebook-u](#), 2.500 na [LinkedIn-u](#) i više od 3.500 pratilaca na [Instagramu](#).

Glavni informativni centar CEP-a, veb-sajt www.cep.org.rs, ostao je ključan izvor pouzdanih, detaljnih i transparentnih informacija za javnost. Tokom 2023. godine, veb-sajt CEP-a je redizajniran i unapređen, sa modernijim izgledom, lakšom navigacijom i jednostavnijim pristupom CEP-ovim publikacijama, istraživanjima i drugim relevantnim sadržajima. Tokom prethodne godine, sajt je posetilo više od 25.000 korisnika, čime je potvrđena njegova uloga kao važnog izvora pravovremenih i relevantnih informacija.

STRATEŠKO PLANIRANJE CEP-a ZA BUDUĆNOST

U decembru 2023. godine, CEP je organizovao trodnevnu radionicu strateškog planiranja na kojoj su svi zaposleni razgovarali o ključnim postignućima i izazovima iz te godine. Rukovodstvo CEP-a je, kroz konsultativan i otvoren proces sa ostatkom tima, postavilo ambiciozne, ali realne ciljeve za 2024. godinu. Kratkoročno planiranje CEP-a zasniva se na dva ključna principa: negovanje vrhunskih proizvoda javnih politika i održavanje kvaliteta i reputacije u oblastima u kojima CEP već ima dokazano iskustvo; širenje i produbljivanje ekspertize i portfolija u ograničenom broju oblasti koje su prepoznate kao dugoročna interesovanja CEP-a.

Jedna od važnih tema bila je buduće planiranje i definisanje ključnih ciljeva za 2024. godinu u sve četiri programske oblasti i projektnim timovima.

Neka od ključnih postignuća tokom 2023. godine bila su:

- odobrenje prvog IPA projekta;
- početak sprovođenja prvog projekta u okviru programa Horizonte Europe;
- povećanje kadrovskih kapaciteta u svim oblastima i timovima, uključujući sektor za komunikacije koji je to najviše zahtevao;

- CEP je počeo da dobija neformalne pozive od velikih organizacija i kompanija da se priključi njihovim konzorcijumima za prijavu i realizaciju projekata;
- CEP je zabeležio rekordan broj medijskih nastupa, potvrđujući visoku vidljivost u javnosti;
- potpisivanje prvog analitičkog ugovora sa multinacionalnom korporacijom;
- CEP je postao član Nacionalnog saveta za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva.

Kada je reč o ciljevima za 2024. godinu, CEP tim je formulisao ciljeve za svaku programsku oblast, kao i presek ciljeva na nivou celog tima.

U programskoj oblasti *Dobra vladavina*, postavljena su tri cilja:

- 1) proširiti monitoring javne uprave na jedinice lokalne samouprave;
- 2) produbiti znanje i ekspertizu u oblasti antikorupcijskih politika i mera;
- 3) smanjiti fluktuaciju unutar WeBER tima.

U drugoj programskoj oblasti, *Unutrašnje tržište i konkurentnost*, formulisana su dva cilja:

- 1) povećati vidljivost ove programske oblasti;
- 2) staviti veći fokus na proizvode CEP-a u okviru ove oblasti.

Treća programska oblast, *Regionalna politika, energetika i životna sredina*, bila je uglavnom neaktivna tokom 2023. godine, pa je ključni cilj za 2024. godinu oživljavanje ove oblasti kroz izradu proizvoda javnih politika i razvoj novih projektnih predloga.

Konačno, četvrta programska oblast, *Naša Evropa*, koja je tokom 2023. godine bila najaktivnija po pitanju izrade projektnih predloga i širenja portfolija CEP-a, postavila je tri cilja za 2024. godinu:

- 1) nastaviti razvoj i zagovaranje Modela faznog pristupanja i obezbediti dugoročno finansiranje za ovu vodeću inicijativu CEP-a;
- 2) nastaviti sa produbljivanjem i širenjem ekspertize u oblasti demokratije i obezbediti nove projekte u toj oblasti;
- 3) održavati i unaprediti profesionalni program stručnih praksi i širiti mrežu potencijalnih saradnika CEP-a kroz alumni mrežu.

FINANSIJSKI PODACI I IZVORI FINANSIRANJA

Tokom poslednjih godina, finansije CEP-a bile su stabilne, a budžet za 2023. godinu ostao je gotovo na istom nivou kao prethodne godine – 985.000,00 EUR.

Tokom 2023. godine, CEP je sprovodio 23 projekta.

Glavni izvori finansiranja CEP-a u 2023. godini bili su:

- Evropska unija
- Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), preko SIGMA inicijative (zajednička inicijativa sa EU)
- Svetska banka
- Inicijativa Otvorenog društva za Evropu (OSIFE)
- Partnerstvo za otvorenu upravu (OGP)
- Fond EEA i norveških grantova

- Kraljevina Norveška, kroz program SMART Balkans
- Ministarstvo spoljnih poslova i međunarodne saradnje Republike Italije
- Mitsubishi Corporation

Tokom 2023. godine, CEP nije realizovao projekte finansirane iz budžeta Republike Srbije.